

20 61

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
'Αριθ. 'Ερωτ. *Μαι. II, 61/1970*

^{A'}
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

✱

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

20-2/18-3/1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις)..... ΑΝΘΡΩΝ
(παλαιότερον ὄνομα: ΜΠΡΟΥΧΙΝ...), Ἐπαρχίας ΒΟΪΟΥ,
Νομοῦ ΚΟΖΑΝΗΣ.....
2. Ὄνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος ΚΕΝ..
ΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ἐπάγγελμα ΔΙΔΑΚΤΗΣ..
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Ἀνθρῶν - Βοΐου - Κοζάνης
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον. 6 Μῆνες.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες:
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ΦΩΤΙΟΣ ΤΣΟΥΤΣΟΥΛΙΑΝΗΣ

.....
ἡλικία 65..... γραμματικαὶ γνώσεις ἀπόφοιτος.....

Δημοτικὴ ἑλληνικὴ τόπος κατὰγωγῆς Ἀνθρῶν.....
2) Σοφία Τσούτσουλιανῆ ἔτι 60 ἔτη Ἀνθρῶν.....

3) Μυῆλκος Τσιάνος ἔτι 65 ἔτη ἀπόφοιτος Δημοτικῆς ἑλληνικῆς.....
4) Ἀνδρέας Τσιάνος ἔτι 70 ἔτη ἀπόφοιτος Δημοτικῆς.....

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προσωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων; Αἱ ὁμαλὲς περιοχαὶ διὰ σποράν (μέ' ἀρο-
νάπαναίν), Αἱ ἀνώμαλοι ὡς βοσκόμενοι.

Ἐπῆρχον αὗται χωρίζονται ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα; ..... Χωρίζονται.....

- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας ("Ἑλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ....
Εἰς Τσέρκον... μόνον.....

- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του; .....

Τὴν διατηρεῖ μέχρι θανάτου.....

5.2.2001

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; .....

Συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; ..... *Ναι* .....

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; .....

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημασιακάτοροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα;).....

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομισθίον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; .....

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; .....

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; ..... *Οἱ νέοι ἐπὶ χεῖρας ἐλθόντες* .....

ἐπὶ χεῖρας ἐργασίαν

β) Ἐπὶ χεῖρας ἐποχικῶς ὡς ἐργάται..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρᾶματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; .....

Ἐπὶ χεῖρας ἐποχικῶς ὡς τεχνῖται κτίσται

δ'. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καυσίν: α) τῆς καλαμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ....

Μὲ Σουλινὴν κόπρον.....

2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ... ~~ἀπὸ τοῦ~~ 1950 .....

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; Τὸ σιδηροῦν ἄροτρον ἀπὸ τοῦ 1925 καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ ἀπὸ τοῦ 1965 .....

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; ... ἐχρησιμοποιεῖται ἐν τῇ οἰκίᾳ .....

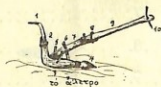
οἰκίᾳ .....

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. ....

1..... 4..... 7..... 10.....

2..... 5..... 8.....

3..... 6..... 9.....

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) ... 1965 .....

3) Μηχανὴ θερισμοῦ ... 1966 .....

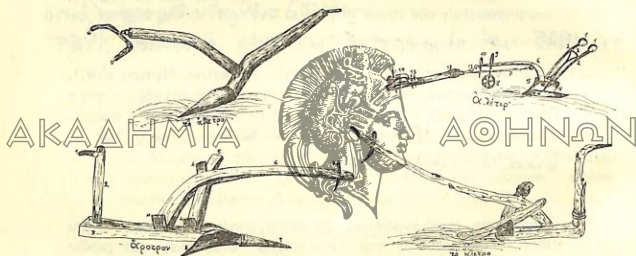
4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).....

5) Μηχανή ἀλωνισμού .....1966.....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον .....

Γεωργοί... εἰδικοί... παραχθέντες... ἐκ τῶν
αὐρῶν.....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1.	6.	11. ....
2.	7.	12. ....
3.	8.	13. ....
4.	9.	14. ....
5.	10.	15. ....

(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς
διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν
χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν
εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

Τ.ὸ ὕνι... ὕνι... ἐχρησιμοποιοῦτο... παντὸς

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;.....

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου : ~~ἐκ ξύλου~~

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου
(π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....

πριόνι

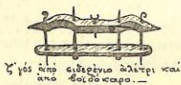
ἀρίδα

ρινι ἢ ξυλοφάι (ἀρνάρι)

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζεугάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος..... **B. d. es** .....

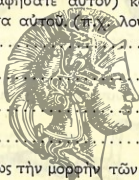
β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ;..... **Δ. ν. ο** .....

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα με δύο ζῶα ἢ το (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;
..... **N. ai** .....

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεῦλες, πιζεῦ-
λια κλπ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερος τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. ....

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν).
..... **Κουλλούρι** .....

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ; **Δέν γίνεται.** ...

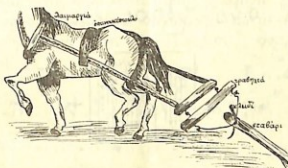
Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ; .....

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
την ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ
εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον.....

.....

.....

.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) ; 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας.....
διὲν οἱ ἄνδρες ἐξείλεοντα ἐκτὸς τοῦ χωρίου δι' ἄροτρίαν.....

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) .....

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

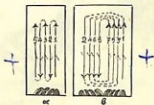
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα· με σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία),
βαδίζον τὰ βόδια μόνον τῶν χωρίων δειγνόν.....

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγένετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερα) τὸ ὄργανο. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὥς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

ἡ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

val of δ to zero.

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων
τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ
ἄλλος τις τρόπος ὀργωματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργανο τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σπορίες, ντάμιες, διατίες, μεσφράδες κ.λ.π.) ; .....

Nov

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρὶς (ἡ σποριά) ; με ἀὺλακιάν ; Με' αν-

Derivat nach μ gegeben

- 6) Πού υπάρχει η συνήθεια να γίνεται η σπορά του σίτου και άλλων δημητριακών μόνον με σκαπάνη, δηλ. να μη χρησιμοποιείται άροτρον ; .....

- 7) Ποιοι τρόποι ή είδη οργάνωματος (όροτριάσεως) ήσαν εν χρήσει παλαιότερον (ή σήμερα). Δηλ. ή διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὕνι: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. ....

၁၀၂၀၁...၁၆၃၆၇၀၁

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων
ἢ ἄλλων. ....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. .... Τρία ὀργώματα .....

1) Τὸ "Σήκωρον" τὸν Μάρτιον ..... 2) "Διβόλισμα" τὸν Ἰούνιον ..... 3) "Τριβόλισμα" τὸν Ἀγ-
στον .....

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Δύο φορές, τὸν Μάρτιον καὶ Ἀπριλίον .....

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ σπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰ-
νάπαιυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Ἐν ἑτὲς .....

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κρι-
θῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ
ποίαν ἐποχὴν; .. Τὰ εἰς Πάριον ..... Ἄνωτέρω ἀναφέρονται .....

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σποράν.
π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ; .....

Τὸ "Καμπεν" .....

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἐλλειψοειδῇ σιδηρᾷ ράβδῳ, ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; .....

Ναὶ καὶ ἰσχυρίζετο "Καπαρδὲα"

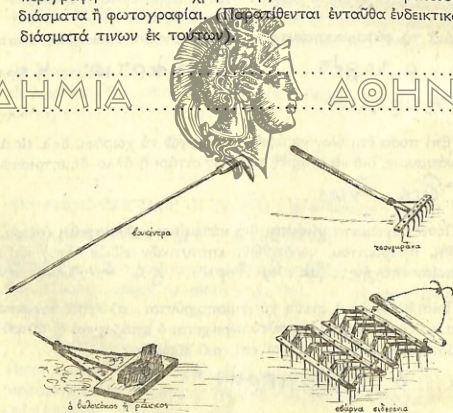
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); .....

Γίνεται

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὥς ἄνω (1 - 3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρήσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .....
.. ἡ Τσάλα .....

6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγὰν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν
"Εἰς τὸ ὄργωμα τοῦ ἐπιτίστ' διὰ τὴν ἐμφάνη τὰ με-
ρη τοῦ δέν. τὰ πλὴν τὸ ἄροστον...

7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπο-
ρὰν ὁσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου
εἴδους. .... Αὐτὰ ποὺ ἔσαν τινὲς ἀνὰ γὰρ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν
ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά. .... Αὐτὰ ποὺ
προσφρίζοντο δι' ἀχνήναναι

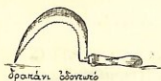
9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμή-
λων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιᾶς (βραγιᾶς)
καὶ ἄλλως. ... ἔφυτευοντο ... ἐκφύρνια (σὺν κ. ἰ. ἑλ.
αὐλάκια)

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἐργαλεῖα θερισμοῦ.

1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά.
(Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) ..Μ.έ.τὸ...λε-...
 ..λένε θερίζου...τὸ...γιτὰρι...υπὸ...
 Μ.έ.τὸ...δρεπάνι...τῆ...αίματι...

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσες) θερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). ..Μ.έ. κόσες

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....

οὐ μαλὴ

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

οὐ σιδηροῦς σκελετὸς...λέγεται...Χ.Α.Λ.Ν.

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ά.) τὰ προσηυθύνοντο καὶ τὴν ἀφ' ἧς ἐκτείνοντο
κίβες... τὸ λελεῖν τὸ ἐφίανεν ὁ εἰδωμένος

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμῃ) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) .....
Μένον τῆς ρόβης γ. φανῆς.....

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. ὁ ὅς πλ. χαμηλὰ μ. πορῶν
 .....

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένου) εἰς τὸ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἔλεγοντο (ἢ πῶς λέγονται). ....

ἀκαθάρτα ἀπὸ σημαῖας ἀκαθάρτων

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξίες, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; οἱ ἴδιοι τὰ ἀφέναν
ὅς ἐδάφος.....
 .....

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά ; "Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) .....
τοποθετοῦνται 3 χεριές μαζί καὶ
ὅλα τὰ στάχυα πρὸς τὴν αὐτὴν
κατεύθυνσιν.....

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. ....

"Πολλόζζια"

γ. Οἱ θερισταί.

- 1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ; .....

Συνήθως μόνον γυναῖκες

- 2) Πώς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθεῖσθε με τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν) .....

- 3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωση (δὴλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; ... Φοροῦσθαι ...

ἐν τῷ ἀριστερῷ χερὶ τῇ
"Παλαμαρίδι"

- 4) Ἐίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; .....

Ἀπέφευχα τὴν Τρίτην καὶ τὸ Σάββατον

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. ....

Ναί.

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχους ποὺ μένουν ἀθήριστοι ; (Εἷς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ με τοὺς ἀποκοπέντας στάχους πλέκουν σταυρὸν ἢ μάστιγ, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον .....

Ἀφήνουν τὰ πλεονέστερα στάχυα καὶ τὸ τέλος. Ρίχνουν ἐπὶ τὴν ρίζαν τὸν

κερὸ καὶ τὰ πλεονέστερα καὶ διακύνουν τὴν

"Κόδα" καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ ξεριζώνουν.

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχυῶν.

- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχυῶν. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Ἀμέσως μετὰ τὸ θερίσμα

- 2) Πώς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

.....

.....

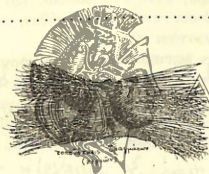
.....

.....

.....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; .....

"Ἐφιαχναν... ὠφραὶς... τὴν... "Θυμανίς"...
 Ἰστοροῦντων... τὸ... ἕνα... τοῦ...
 πεντηκίως... καὶ... πατέτην...
 εὐφύ... (ἀκτῆμα...)

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

...Τὸν Μάρτιον.....

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν.....

...Μὲ τὸ σκαπὸν κοινὴν.....

στ.' Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκου); Ἐάν ναι, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἐπεὶτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

Ναι. Ἐξήρηντο ἀπὸ φυ. γιν. καὶ λαμβάνετο 2-3 ἡμέρες, ἐδόνετο σὲ μεγάλα δεμάτια καὶ ἀποθηκεύετο σὲ ἀποθήκες.....

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.). Τὸν Ἰαννίαν μὲ πῶσον.....

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) .....

.....

.....

Γ' ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δερματίων πρὸς ἀλωνισμόν. Συνκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....

Μετεφέρουντο εἰς τὸ ἀλώνι τοῦ σπιτιοῦ

.....

.....

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμόν δερμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κατ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως;

Δὲν ὑπάρχει τέτοιος χώρος

.....

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; .....

Ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι

.....

.....

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; .....

Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ

.....

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενεῖας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Κάθε οἰκογένεια εἶχε καὶ τὸ ἀλώνι της

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; .....

7/8/1919 μέχρι 15 Ἀπριλίου

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
δίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) .....

Μ.δ.ν.ν. χωματῶνα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκάστου ἔτος πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ
ἀλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματῶνου : καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων) .....

Καθαρίζεται ἀπὸ τὰ πόρτα καὶ ἀλειφ-
ται μὲ διάλυμα κόπρου βοῶν.

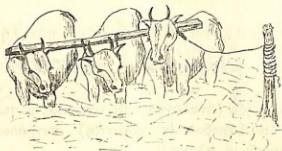
- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; .....

ΜΟ.ΧΙ

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχυῶν πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἷονδήποτε ἄλλον.

Κυκλινῶς, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν ἄλωνα-
στῦλον, ἔτσι ὥστε τὰ στάχνα νὰ ἐν-
ρίθωνται ἀπὸ καὶ νὰ μὴ φλίνονται...

11) Πῶς γίνεται τὸ ἄλωνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιο-
ήσεως ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

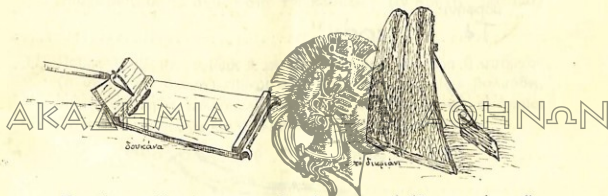
α) Ἄλωνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἄλω-
νιῦ ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς,
στρουλουργός, δουκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτῶν-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχονται γῦρες», καὶ αὐτὰ νὰ κόβουν τὰ στάχνα.....

Διὰ τῆς καταπατήσεως τῶν
ζώων.

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
ἄλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινί ἀπὸ τὸν κάθετον ἄλωνό-
στῦλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινί εἰς θηλειές,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἄλωνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἄλωνιῦ. Τὰ ἄλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὴ περὶ τὸν
λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἄλωνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα). Τα βιβλία
 ζεύονται διὰ τῶν ζυγῶν, ὡς δείκνυται ἐν
 τῇ εἰκόνι. Τα ἄλλα δέονται ἀπὸ
 τῶν λαγρέθ.

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἁλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μη-
 χανικὸν ἁλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς
 ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω
 ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων
 σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζῶων, σύρεται
 δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἁλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων
 διὰ τὸν ἁλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἁλωνιστικὸν τοῦτο
 μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάννα, δικριάνι,
 βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις
 διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμε-
 ρον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητρι-
 ακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἁλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἁλωνι-
 στικὸν μηχανήμα ; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκία,
 ρεβίθια κ.ἄ.) ἥλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζῶων ζευγνυομένων καὶ
 περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων ;

- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὴν ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ; .....

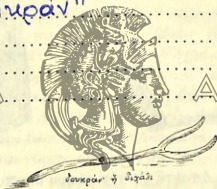
Ἀναλόγως τοῦ ὁρίου... ἐργασίας... Συνήθως
ἀρχίζει ἀπὸ τῆς 4 το πρωΐ... σταματοῦσε
ἐπὶ τῆς 1 μ.μ. ....

- 12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιοῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

Τὸ "δουκράν"

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

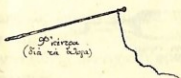
- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὅποιον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπους στάχυν ; ... Ναι

Ἐπειὴς μ' αὐτὸ εἰχον τὸ ἄκνρο ἐξ τῆς
ἀκνρῶνα.

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβερρα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτὴν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).....

Διὰ τὰ βόδια ἦτο ἡ "βουκέντρι" (βουκέντρα)
διὰ τὰ ἄλλα τὸ "καμτσίν" (καμτσίν)
ἦσαν ὅσα τὰ εἰδικὰ ἀλωνα ἐξ ἀλῶνα 23.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἄλωνίσματος ἑνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἑνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἄλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἄλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .....

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἄλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

- 17) Ποιοὶ ἄλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἄλωνιστοὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἄλωνιστοὶ καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχαν βόδια ἢ ἄλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἄλωνισμόν.

Ὁ γεωργὸς με τὰ ζῶα του

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἄλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυν· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πλάτος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; .....

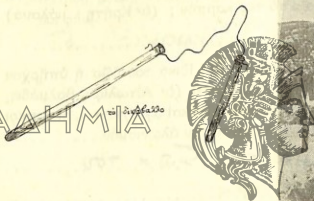
- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρήσις τοῦ κοπάνου·
(π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.).....

κόπανος στρογγυλός

ξύλο καμπύλον διὰ τὸ κοπάνημα
μικροῦ σιτοῦ δημητριακῶν...

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ;
Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
παραγωγῶν ; .....

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι
στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ;
Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζῶων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; .....

ὅχι

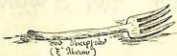
- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγινε χρήσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) ... Τὸ 1966

Δεν ἀντικατέστη κατὰ τὴν χωρὶς

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Με ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.....

Σωρεύεται μετὰ τὴν "Παραδιά"

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

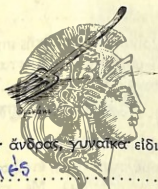

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.....

Μὲ τὸ "Λιχνόβιναρο" ἐν ζῆλῳ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

δυνάμεις χρηρῆς

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σίτος κλπ ;

"Σύνβαλα" Αὐτὰ χρησιμοποιοῦνται
ὡς τροφή τῶν ζώων.

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο .....

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; .....

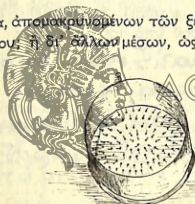
Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ύλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

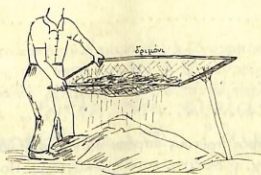
ΑΘΗΝΩΝ

κοσκίνο πάλαι δερμάτινο

κόστρος ἢ ἀρυλῶσις

δριμόνι

νων με ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. με τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρης, δριμόνι, δριμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἀχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) .....

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

- 7) Ὃταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται ; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύννησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

Σχηματίζεται σωρός μετὰ τὴν "Παραδίδιν".
 Χαράσσεται σταυρός μετὰ τὸν "Λιχνοσπασμόν".
 ὁ σωρὸς ἐμπηγνύεται μετὰ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ.

- 8) Ἀλλὰ ἐθίμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ....

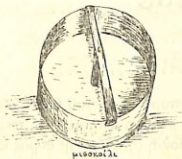
.....
 .....
 .....
 .....

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἀλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἀλώνι ; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἵπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις όκάδας, εις καλά κλπ., παραθέσατε δέ και ίχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

Κατεβάλετο τὸ "δέναιον", τὸ ὁποῖο τὸ ἐλάμβανον
νενόθευον ἀπὸ τὸ ἀλώνι. Ἡ μέτρησις ἐγένετο
μὲ τὸ ταχέρι (ξύλινον) χωρητικότητος 12 ὄκ.

μυσοκάλλι

κούλλος

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἀλώνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρῇσει παλαιότερα μετρά των δημητριακῶν (ὄνομα,
χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ίχνογραφήματα ἢ φωτο-
γραφίας αὐτῶν) .....

Ἐν τῷ ταχέρι εἰσάγει τὸν χύψον
τοῦ θεμελιάζον τὰ χωρητικὰ ἔρ-
γαλεῖα.....

3) Ποῦ ἀποθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ
ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκ-
κων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετι-
κὰς συνθηκὰς) Ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐν μίᾳ

ξύλινῃ ἀποθήκῃ τὸ "ἀμπάρι"

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀποθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρώνα) ἐντὸς τοῦ
χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἀλώνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; .....

..... εἰς τὴν ἀνρῶνα .....

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυν ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ....

..... Μετὰ τὸ ἀλώνισμα .....

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σχεύεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων,
τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὅπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

γ) Τὴν 1ην Μαρτίου
δ) Τὴς 7 Ἀπριλίου
δ) Παραμονὴ Καλάναν

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; .....

Εἰς τὴν πρώτην ἀνάστην τὸ πρῶτον τῆς "Πρωτομαρτίου" εἰς τὴν
οὐρανὸν ἀνέστηνται τὰ βράδια ἐπὶ μέντρον τῆς
χωρ. 1. αὐ.

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αυτή ; (π.χ. φανός, άφανός κλπ.).....

Κλαδάρια

β'. 1) Ποιοι ανάπτουν τήν πυράν ; παιδιά, ήλικιωμένοι, ποίος άλλος ; ...

Τών πρώτων θανάτων οί επιζωνοικονομείς. Τis
αίτες τὰ παιδια του χωρισ.

2) Ποίος ή ποιοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διά τήν πυράν.

Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναι, από ποιον μέρος ; .....

Τα παιδια

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερώς)

Δίνουν όλοι οί χωριανοί. Γυρίζον
τα παιδια στα ελκτια τη χωρισ και όλοι
του δινουν χωρίς αντίρρησην.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποίαι αί συνήθειαι εις κάθε τόπον διά κάθε πυράν ;

1) Προσευχάι, διάφοροι επικλήσεις, εόρκια, άσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικά κείμενα .....

2) Πηδήματα, χοροί γύρω από τήν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερήs)

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) ....

Ξηρά κλαδιά

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) .....

Ἰούδα

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἔθιμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΒΙΟΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ - ΒΟΪΟΥ - ΚΟΖΑΝΗΣ

Κατά τὸν μήνα Μάρτιον ἢ Ἀπρίλιον ἐκάστου ἔτους (ἀναλόγως τοῦ καιροῦ) ἔχνητο τὸ "χύρομα" (ὄρχομα) τοῦ χωραφιοῦ, ἰσόθετον ἐπρόκειτο νὰ ἐπαρῇ. Κατὰ τὸν Ἰούνιον ἔχνητο τὸ "διβόλιμα" καὶ κατὰ τὸν Αὐγούστιον ἔχνητο τὸ "Τριβόλιμα" καὶ νὰ "λιανίσαν" τὸ χῶμα καὶ νὰ ξεραθοῦν οἱ ἀχρῖαδες. Συνήθως ὤρμηκαν οἱ γυναικες, ἰδίως οἱ περιεσσότεροι ἄνδρες ἐνρίκειντο ἐν τῷ ταξήδι, ἐργαζόμενοι ὡς κεραιοποιοὶ καὶ μυλωνάδες. Τὰ μέρη τὰ ὁποῖα δὲν τὰ ἔπαιαν τὸ ἄροτρο τὰ ἔκαμαν τὰ κορίτσια ἢ τὰ ἀγρία, ἡδὴ ἀνακαταστάσαν τὸν ζυγολόγιον.

Κατὰ τὴν 25 Ἀπριλίου ἀρχίζει ἡ ἐπορά τῆς βρώσας (βιολέτας) καὶ περὶ τῆς 25 ἐκτελεσθῆναι τὸν βιολέτιον. Μέχρι τῆς 25 Σεπτεμβρίου ἔπρεπε νὰ τελειώσῃ τὰ πάντα, ὥστε νὰ ἔκων ἄνεχο τὸ κεφάλι. Ὅταν πλησίασαν οἱ ἡμέρες τῆς ἐπορᾶς ἐτοιμαζάν τὸν ἐπόρο. Ἐπαιρναν τὸ βιολέτι ἢ βιολέτι καὶ τὸ καθαρίζαν ἐν μὲν χειρῶν μηχανῇ μετὰ νεύματα, ὥστε νὰ ἀπαλλαγῇ ὁ ἐπόρος ἀπὸ τῆς ζιζανίας (βίβλος, γράνα κ.λ.π.). Ὁ καθαρισμένος ἐπόρος ἐν συνεχείᾳ ἀπολυμαίνεται μετὰ γαλαζόπετρα (πυρίμας χαλκί) ἐντὸς μεταλλικῆς "κοπάνας" (πυρίμας) ὡς ἔξω. Κάθε βράδυ ἔπαιρναν τόσον ἐπόρο, ὅσον ὑπελόγιζαν ὅτι θὰ ἐπείρῃ τὴν ἐπόμενη καὶ τὸν ἔκωναν σωρό. Πάιρναν τὴν "κοπάναν" καὶ ρίχναν μετὰ ζεστό νερό καὶ εὐώνυμ γαλαζόπετρας. Ἀφ' οὗ διεκίνητο ἡ γαλαζόπετρα ἔρριχναν ὅλο τὸ διάνημα εἰς τὸν σωρόν καὶ τὸ ἀνα-

ματάναι έτσι ώστε να αποτρυμνωθεί όλη η ποσότης.
 "Όλη τή νύκτα τὸ εἶπ' ἔμεινε ἔξω πρὸ θυροῦ. Τὸ
 πρῶτ' ἰὸν βάζανε στὰ τσουβάλια καὶ ξεκινούσαν.

Ἐτοίμαζαν τὸ ἀλῆτρι, τὸ "ζυγὸ" (ζυγὸ), ζέβλες,
 τὸ "κλώρι" (κλωρί), τὴν τσάντα καὶ τὸ σενδρένι.
 Ἐπίσης ἐτοίμαζαν τὸ "καμπρόν" (Μετακλήσιον
 δοχεῖο ἐν κούμινω-χωρὶς τρύπης- στὸ ὁριστὸ ἔβραζαν
 τὸ σπέρμα γιὰ νὰ σηθέρουν).

Τὴν προηγουμένη ἀπὸ τῆς ἡμέρας ποὺ θὰ ἔβγαιναν γιὰ
 πρώτη ἡμέρα νὰ σηθέρουν, οἱ νοικοκυρὲς φιάχνανε
 μία "πυχάτσια" (ἓνα γυμνὸ ἀπὸ ἀλεφάντη εἰταριῶν, γη-
 μένο εἰς ταγὶ) καὶ μία μικρὴ "κλώρα" (κλωρούρι)
 καὶ τὰ ἔχυναν. Ἐφιάχναν καὶ τὸ φαγνὸ ἀπὸ τὸ
 προηγουμένον βράδυ καὶ ἀποκρεστικὰ γὰρ μαζι-
 σκευμένο. Τὸ πρῶτ' εἰς ἀποκρεστικὰ τὸ ἔβραζαν τὸ
 ζυγάρι (τὰ βόδια). Ἐπείσαν τὸ "καμπρόν"
 καὶ ἔδιναν μὲ κούμινω κλωστή γύρω καὶ μὲ
 τρύπια χρυεὴ σενδρέα, ἓνα γὰρ μικρὸ ὑπὸ καὶ
 τὴν "κλώρα". Ἡ κούμινω κλωστή ἦτο γιὰ νὰ εἶναι
 κούμινω τὸ καλὸ κμ, ποὺ φανερώναι δυνατὸ χωράφι
 καὶ καλὴ σοδειά. Τὸ γὰρ αὐτὸ γιὰ νὰ γίνηται
 εὐάχην χμῆτο καὶ κοτόρε εἰς τὸ γὰρ. Ἡ "κλώ-
 ρα" γὰρ νὰ ἔχη καλὸ γυμνὸ καὶ εἰς σενδρέα
 νὰ ἔχη πλατὺν ὁ νοικοκυρὴς.

Τὴν ἡμέρα αὕτη, δηλ. τὴν πρώτη ἡμέρα ποὺ ἔβγαιναν
 γιὰ σπορά, δὲν ἄναζαν καθόλου φωτιά οὔτε στὸ
 σπίτι οὔτε στὸ χωράφι, γιὰ νὰ μὴν καίῃ τὸ "μπι-
 ρινέτ" (ἡέσδετα), δὲν ἔδιναν τίποτε εἰς ξένους
 ἀνθρώπους, γιὰ νὰ μὴν διώξουν εἰς ἄλλους τὸ "μπιρινέτ".
 Ἐν συνεχείᾳ φορτώνανε τὸ σπέρμα καὶ τὰ ἰνδ-

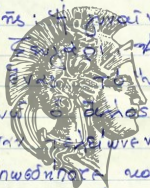
λοιπα γύνερα ξέμειναν πολύ πρωί ώστε να μην συναντήσουν κανένα και τους πόνε το δρόμο και να μην "κατιάσουν" (βρεχάνουν) τα ζώα.

Μόλις έφθασαν στο χωράφι ζεφορτώνανε και ξένων τα βόδια. Έν συνεχεία καθότανε να φάει. Πάιρνανε την "πουχάτσια" και έδιναν διηό με φέτα στα ζώα και έν συνεχεία έτρωχαν και αυτοί. Αφού τελείωνε το φαγητό, ή γυναίκα που ήτο στο χωράφι έπαιρνε την κλένα και έμπνιζε τα κοτσικά της, ώστε και τα σπαρτά που ήθα φυτρώνουν να είναι αποξηλαμένα από καθε Σιζάνιο.

Μετά κάνανε το "Στανρό" τους (Προσευχή) και έκο-
ραν "εποριές" ως εξής: ή γυναίκα πήγαινε μπροστά και ακούσεως το ζευγάρι, αφού έκοραν 4-5 εποριές, έπαιρνε ο άνδρας το "καυράν" με το σπό-
ρο και έσπρηνε, ένα ο άνδρας με το ζευγάρι έπι-
πάζεν το σπόρο. Όταν τελείωνεν ο σπόρος έπιστρέφου-
νε σπίτι φέροντας δηωσθήματα και ένα λεημάτε από την "πουχάτσια", ώστε το "μπερινέζ" να γηρίει στο σπίτι. Μετά έκαναν την ίδια προετοιμα-
σία με την έπομένη ημέρα, έως ότου να τελει-
ώσει ή σπορά. Ποτέ έν αρχίζαν τη σπορά ήμέρα Τρίτη ή γάββατο. Αφού τελείωνε ή σπο-
ρά κοιβατόσανε όλα τα ζευγάρια στο σπίτι και ο καδένος έλεγε στον άλλο την ελκή: «Και τω χρόνι περισσότερα».

Επίσης καμάνανε δη' όγιν και το φεγγάρι με να αρχίσουν τη σπορά. Έπρεπε το φεγγάρι να είναι «χιός» στη να γηρίση, ώστε και τα σπάρνα να γηρίσουν σαν το φεγγάρι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Κατά τόν μήνα Μάϊον γίνεται τό ζεβοπάνι-
γμα όλων τῶ Σιζανίων ἡτοι γιορᾶνας, ἀέρος,
κόχχλης. Καί ἔφθανεν ἡ ἐποχή τοῦ ἡεριεμοῦ.
Ἦ ἡεριεμός ἀρχίζει τό 3^{ον} σεπταήμερον τοῦ μηνός
ἰουνίου. Ὑπῆρχεν ἡ συνήθεια νά κάνουν ἀρχή
ἡεριεμοῦ μπροστά ἀπό τόν Ἁγ-Γιάννη (24 ἰουνίου)
ἔπρεπε νά πῶγαν ἕστω καί μία χεριά μπροστά
ἀπό τήν ἡμέρα αὐτή. Πρῶτα ἡέριζαν τήν "βρίζα"
(εἰλιαλι) καί τό κρινάρι. Τά ἔῃεριζαν μέ τό "δρι-
πνι" (δδονατώ δρεπνι). Μετά λίγες ἡμέρες ἔρχι-
ζεν ὁ ἡεριεμός τοῦ σιταριῶ. Τήν πρώτη ἡμέρα
ἡοῦ ἄρχιζαν, τίς δύο πρῶτες "χεριές" τίς τοπο-
θετοῦσαν ἔτσι ὥστε νά ἀκροματίσων τό ἐκῆμα τοῦ σταυροῦ
διὰ νά εὐχαριστήσων τόν θεόν γιά τό "μυριμένε".
Τό πρῶτο δέ σημάδι πού ἔδεναν, τό τοποθετοῦσαν
ὀρθό, ἔτσι ὥστε τὰ ἐτάχνα νά εἶναι πρὸς τόν οὐρανόν,
γά νά εἶναι ὀρθό τό "μυριμένε". Κι' ἀπολονοῦσε
ὁ ἡεριεμός. Οἱ γυναῖκες ἡοῦ ἡέριζαν ἔβαζαν στό
ἀριστερό χέρι ἕνα ξύλινο ἐργαεῖο τήν "πικλαμαριά"
θρον ἔμπαιναν τή τρία τελευταῖα δάκτυλα. Ἐχρη-
σιμοποιεῖτο αὐτό ἀφ' ἐνός σιὰ νά προβυλάξων
τό χέρι ἀπό τό δρεπνι ἡ τόν "ἡέληνα" (δρεπνι
χωρίς δόδοντας, χρησιμοποιούμενον σιὰ τόν ἡεριεμόν τοῦ
σιταριῶ) καί τὰ ἀμαθία ἀφ' ἑτέρου νά πιάνη
περισσότερα ἐτάχνα. Πί'ω ἀπό τούς ἡεριεμά-
δες ἀπολονοῦσαν αὐτός πού ἔδενε. Ἐφίαιχνε δε-
ματικ μέ 3-4 "χεριές" καί τὰ ἐτάχνα ἦσαν
ἐστραμμένα βέ ἕνα μέρος. Τά σημάτια ἔδεναντο
μέ τό "δεματικό" φιαγμένο ἀπό "χωρόβλον"
(ἐτάχνα) τῇ βρίζας.

Όταν έρχόταν ή ώρα να εχολάσων, αν δεν είχε τελειώσει το χωράφι άφηναν τ'ς όνο τελευταίτες "χεριές" άδωτες γέ εχήμα εταυρού, ενώ τό ύπόλοι-
 πον ήτο δεμένο, και έφύγαν για να συνεχίσουν τη λα-
 βή ήμέρα. Αν τελείωνε τό χωράφι έφαιχναν ετάυρο
 μέ τ'ς όνο τελευταίτες "χεριές" και εν συνεχεία τ'ς
 έδωναν. Αφού έδένετο όλο τό εϊτάρι, έπαιρναν
 τό δεμάτιο και έφαιχναν "θυμωιές" γέ εχήμα
 κώνου, για να φυλάσσεται από τ'τα Σωκ και
 από τόν καιρό.

Κατά την ώρα τού θρηισμού έλέγαντο διάφορα τραγούδια. Όταν στην καρδιά ήταν καμιά άερα-
 βυσιάζμένη έλεγαν τό έξής τραγούδι:

« Τ'ς τ'ς περραιτούδες τ'ς τ'ς θυμωιές

μέ τό όπλο στην τ'ς

αύτες πήγνι τ'ς τ'ς

και τ'ς θρ'νι τ'ς τ'ς

Γιδ'νι νιρό αν τ'ς θρ'νι

μή τ'ς άλλα τ'ς κερ'τεια.

— Ν'άφ'νι τ'ς κερ'τεια

κι τ'ς κ'ς μή τ'ς ν'γ'νι

— Κ'ς ε'ς ε'ς αν ε'ς αν

ν'ς π'ς μή τ'ς π'ς

Τ'ς αν ε'ς αν ν'ς π'ς

μή τ'ς κερ'τεια τ'ς π'ς.

{ Άνθερόν 15-2-70 - Σοφία Τσουτσολιδου τό μένος
 Κω)νου Γυιουλένια - Έτώ 60 - Αγράμματα }.

Άλλο Τραγούδι είναι το παρακάτω :

Σήκω Δημήτρε μ' κι' άλλαξι

αίιντε κι' βάλι τὰ χρυσά

τὰ χρυσά σ' Δημητρούλα μου

Μας καλέσαν Δημήτρε μ' στ' Αφρακα

αίιντε γηλά στο Καρπεντί

αίιντε γηλά στο Καρπεντί Δημητρούλα μου.

Για να βαρύνει Δημήτρε μ' τὸ παιδί

αίιντε να βάλει τὸνομά του

τὸνομά του Δημητρούλα μου.

(Ἀνθρον 15-2-1970 . Ἀνδοτσόλοι Τσιφ-
χοι ἀπὸ το Ἀνδοτσόλο Δημοτικόν).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κάτω στὴν ἄσπρη πέτρα - κάτω στὸ γκλό-
τα στὰ τα παλιόφρο - παίζον παρὰ.

Καί εἶχαν τὰ σπαθία στὸν ἀνέφορο

Καί ἔριβε ἓνα σπαθί κι' σπαθίον

στὸν παλιόφορο.

Καί βαρύνει τὸ Γιάννιον τὸν ἀρματωτό.

Γιάννη μ' δὲν ἔχεις μόννα μόννα αὐτόφρη

νῆρην νὰ σὲ δῇ.

(Ἀνθρον 15-2-1970 - Φώτιος Τσούτσουλιδης
ἔτων 65 - Ἀνδοτσόλο Δημοτικόν).

Μαῖορο πουλί μου ἀπὸ τὰ Γιάννινα
πολὺ γηλά πετοῦ.

Χαμήλωσε τὶς φτερούγες σου

νὰ φύγῃ ἓνα φτερό

να τὸ στείλω σὺν ἄλλῳ
 νὰ μὴ μὲς καρτερῶν (οἷς)
 Κάποι μ' ἐπὶ ἑαυτοῦ δόγμα (οἷς)
 καὶ πῶς μὴ γυναικα - μὴ γυναικα
 μαρτυρῶ - μαρτυρῶ.
 Ὅπου μαρτυρῶ τὰ καρτέρω - τὰ καρτέρω
 μὲς μαρτυρῶ καὶ ἐμένα καὶ ἐμένα.

{ Ἀντίφω 15-2-70 - Ἐνταύθα Γνωστὴν τὸ
 γένος Βασιλείου Μαρίου - ἔτι 60 - Δ' Δημοκρατίας. }

Ποιὸς εἰς ὅπου ἔστιν μὲς

Ποιὸς εἰς ὅπου τὸν μὲς

καὶ ἔστιν νὰ τὸν καὶ τὸν καὶ τὸν (ἐνταύθα)

καὶ ἔστιν πολλοὶ μὲς

πολλοὶ γὰρ καὶ τὸν

Σὺν ὅπου εἰς ὅπου

καὶ ὅπου νὰ τὸν καὶ τὸν

καὶ ὅπου νὰ τὸν καὶ τὸν.

{ Ἀντίφω 15-2-70 - Τελευτήν Τὸν γένος
 τὸ γένος Τελευτήν Μαρίου - ἔτι 70 - Δημοκρατίας. }

Κίρμας τὸ καρτέρω

τὸ Σχολιαστὴ μὲς γινέ μου

Κίρμας μὲς καὶ ὁ μὲς μου

πῶς νὰ ἀρραβωνιστῇ μὲς γινέ μου

ἄλλα χρόνια ἔχουν

μέσα στη φραγιά κωρέ χνιέ μου
 Ούτε γραφή μοι έστειλε
 κι ούτε ανυπόχρη κωρέ χνιέ μου
 Μοι στέλνει ένα μαντήλι
 αρνισμένο κωρέ χνιέ μου
 Ξηρή μι' ξηρή στο μαντήλι
 μέ σάβκα φλουριά κωρέ χνιέ μου.
 Ξηρή ξηλή' άφρη στο μαντήλι (όις)
 κούχα ανυπόχρη κωρέ χνιέ μου
 θέλει κούρη μ' παντρεύει
 θέλει καλοχηρή κωρέ χνιέ μου
 Τότες άντρα να μη πάρης
 κι ούτε κρέμα να πάρης χνιέ μου
 Κίνετα ναρθω κούρη (όις)
 Χιόνια κι βροχές κωρέ χνιέ μου
 Γούρια παλι χιόνια (όις)
 Άλλοι κι γιγάρ κωρέ χνιέ μου
 Έχω με μαθήσα
 κι όλο με μαζάν' κωρέ χνιέ μου. -

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

(Άντρον 15-2-70 - Τριανταφυλλιά Τσιάνη τό χένος
 Παναγιώτων Μακρόδη - έως 70 - άφράματη -
 Εύαγγελία Γιωσιλένα έως 60 - τό χένος Βρε-
 γίου Μακρόδη - Δ' Δημοτικού Διοικήσιου).

Όταν έφριγώταν στο τελευταίο χωράφι για να θέ-
 ρισον διάλεξαν ένα τεμάχιο με τό ήψηότερο εδά-
 ρι που να έχη και καλό στάχνη, για να τό
 θέρισον στο τέλος. Όταν έρχόταν ή στιγμή να
 θέρισον αυτό άρχιζαν να το θέριζον προσεπι-

και και εφεσαν αε σιχημη του εμεναν ληλαστα-
 χνα (Περσον ζιαντα). Μετα εδωναν ολο το περι-
 μενο και το εφιαχναν "θυμανιες". Αφου τελειωσαν τη-
 ραιναν ολοι στο ανεριστο σιταρι. "Επαινε μια κοπέ-
 λα μια κοκκινη κλωστή, η οποια στην αυρη ειχε ενα
 φλουρι δεμένο, κι αρχισε να πλέκει το ανεριστο
 σιταρι ενώ ολοι οι άλλοι τραγουδούσαν το εξής
 τραγούδι:

Πέροδικά μου περισσότεράν
 τόσον κορό εε κνηγούσα
 και δέν μπορώ γιά να εε πιδω
 να εε κλείω στο κούρι
 να εε ταίω "Ελληνικό σάρι,
 "Ελληνικό σάρι και κορό νερό
 Πλέξω σίχτω πλέξω
 πλέξω σίχτω κλωστωμένο.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τη σιχημη αυτη επαινε η κοπέλα τη "μπούλα"
 (Ξήλινο δοκίο για νερό) και έρχινε στη ρίζα του
 σιταριού, πρότζε την "Κόσα". Περίμεναν λίγη ώρα
 να μαλαώσει το χώμα και σόλιζαν τα περμέ-
 να σάχνα με διάφορα αχριοχούλουδα. Αφου μα-
 λάνανε καλά το χώμα, τότε ξεριζωναν όλα
 τα σάχνα συνεχίζοντας το τραγούδι με
 τα εξής λόγια:

"Βχέε Κόσα βχέε
 βχέε σολισμένη κλωστωμένη".

Μόλις την έρχαζαν την επαινε η κοπέλα και
 την πήρανε ζυγνή, την ώρα στο σιτι. Καθ' οδόν δέ
 μιλούσε εε κωνέναν, ούτε κι αν την μιλούσαν
 αμέρη. Όταν έφτανε στο σιτι έλεγε το τραγούδι:

"Έγες μανούλα έγες να δῇς
 τι σοὺ φέρονται, κότες στολισμένη".

Μετά ἔμπαινε μέσα καὶ ἔβαζε τὴν "Κόρα"
 εἰς ἓνα μέρος, συνήθως κοντὰ στο εἰκονίσμα. Ἐκεῖ
 ἔμεινε μέχρι τὴν ἐποχὴ τῆς ἐπορᾶς. Τότε, δηλ. τὴν
 ἐποχὴ τῆς ἐπορᾶς, τὴν ἔπικιναν, τὴν ἔτριβαν καὶ τὸν ἐπὶ-
 ρο τὸν ἔπικιναν ἐπὶ σιτάρι ποὺ εἶχε ἔσπργαν τὴν
 πρώτη ἡμέρα.

Ἀφ' οὗ ἔσεκίμουν ὁ θάνατος χινάταν οἱ προετοι-
 μασίες γὰρ τὸν ἀλυσισμὸς. Καθόριζαν τὰ χόρτα ποὺ
 ὑπῆρχαν ἐπὶ ἀλάνια καὶ τὰ ἀλείφαν μὲ ἓνα
 πικρὸ οἰκλήμα ἡδωτος καὶ κόπρου βοδιῶν, ὥστε κατὰ
 τὸ εὐαίσθημα νὰ μὴν θάλλουν τὰ κώματα.

Ἐν συνεχείᾳ ἀρχίζαν νὰ μεταφέρουν τὰ σημάδια
 μὲ τὸ ζῶα. Ἀφ' οὗ ἀνατίθονταν τὴν ἀπαιτούμενην
 ποσότητα ἀλυσισμὸς τὰ σημάδια κατὰ συνήθειαν προ-
 ρον εἰς τὸ ἔλθιν καὶ τὸ ἔλθιν. Στὸ κέντρο
 τοῦ ἀλυσισμὸς ὑπῆρχεν εἰς ἔλθιν, ὁ "Ἰστρέζιαλος"
 ἀπ' οὗ ἐδένοντο τὰ ἄλγχα καὶ ἔρχονταν
 γύρω ἀπὸ τὸ ἔλθιν, ληγνίζοντας τὰ ἐτάχνα.
 Ἀφ' οὗ ληγνίζε κατὰ τὸ ἄκρο ἔρχονταν τὰ ἄλγχα
 καὶ ἔπικιναν τὸ ἄκρο ἐπὶν ἀκρυφῶν. Τὸ σιτάρι
 ποὺ ἔμεινε κατὰ τὸ μάζεναν εὐρὸ μ' ἓνα σάνιδι
 ποὺ λεγόταν "Παπαδιδά". Στὸν εὐρὸ τοῦ πρώτου ἀλυσισμὸς
 ἔμειναν τὸ ἔξῃς: Πήγαινε ἓνα μικρὸ παιδί ἐπὶ βρεῖ
 καὶ ἔπικινε νερό, ἔρχονταν καὶ ἔπικινε τρεῖς φορεῖς
 γύρω ἀπὸ τὸ εὐρὸ, ὥστε τὸ "μυριμύτ" νὰ εἶναι
 ἀφθονο γὰρ τὸ νερό. Στὸ σόρμιο δὲ δὲν μιλοῦσε
 εἰς κανέναν τὸ παιδί, ὥστε τὸ "μυριμύτ" νὰ μὴν
 φῇ εἰς ἔξω. Ἐν συνεχείᾳ ἀρχίζαν τὸ λύνισμα.

Συνήθως λύννιζαν οι χερόνισσοι, διότι οι επόλοιποι και βαλόνταν σφενδα χιά το άλωνι της επόμενης ημέρας. Ήπαιρναν τότε ένα πέταλο, έδεναν ένα ευφόβο με υψωμένη γλώση και το έβριχναν στο σωρό. Το πέταλο και το ευφόβο ήταν χιά να μην πάρει "από μαζί ο σωρός" ενώ η υψωμένη γλώση χιά έβλεπε το νοικοκυθεν.

Αφού τελείωνε το λύννισμα περνούσε ο "επακής" και μετρούσε το σπάρει του σωρού και έπαιρνε την αναλογία του, το δέματον όπως έλεγαν. Είς περίπτωση που δώ είχε ώρα χιά να μετρήσει τον σωρό τον σφράγιζε. Έφτιαχνε ένα στανρό και έβαζεν τμήν σφραγίδας με ένα σανίδι, ώστε να μην κλέβη ο νοικοκύρης. Τοιστοσφόνως ήσαν υποχρεωμένοι να ^{των} περμένον ναρθη και να μαζέψουν τον σωρό. Το σπάρει το μετρούσαν με το "βινύ" (~~ετα~~ μετρού μετέθετες δημοτικισμῶν, που αντιστοιχούσε με 22 δέμας). Το μαζέψαν δέ με το "ταχέρει" (ένλινον κληνδριον δοχείον χωρητικότητος 11 δέμας. 2 ταχέρια = 1 "βινύ").

Αφού το μαζέψαν από το άλωνι το πήγαιναν στο "άμπιερ" (κυστήρην ξηλίου).

Όταν τελείωναν όλα τα έλάνια έπαιρναν μια σκούπα, γιαχμένη από αγριόχορτα, και την έδεναν όρθια στο "ετρέξιαλο" μαζί με φύλλα μυδιωνιά. Και έλεγαν την ώρα: "Και τοι χρόνον ηλυθερα".

Ανθρον 20-2-70 - Φώτος Τσατσουλίδης έτών 65 - απόφοιτος δημοτικῆς σχολείον).

ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ.

17

Τρεῖς φορές τὸ ἔτος ἀνδρῶνται φωτιάς ἐπὶ τῷ χωρίῳ:

- 1) Κάθε "Πρωτομαρτιά" (1ην Μαρτίου) καθε νοικο-
κυρὰ ἐπικάνεται πρωί-πρωί καὶ πηγαίνει εἰς τὸ ἀλ-
νι ~~ἐπὶ~~ εἰς τὴν αὐλή καὶ μαζώνει λίγα φύλλα καὶ
ζῆλα καὶ ἀνάβει μὰ μυρτιάφωιά. Λέγεται δὲ
"Κάγυμος τοῦ Μάρτη". Τὴν ἀνάβον χά νάχον
ἀχία οἱ ἀνδρῶροι καὶ τὰ ζῶα τους. Τὴν ἀφί-
νον τὴ φωτιά ὕψον νά εἴηται μόνη της.

- 2) Τis ἀνδρῶν τὸ παλὸν γίνονται οἱ λεγόμενες
"Κλαδαριές". Τὰ παιδιὰ χερῖσον ἀπὸ ἐπὶ εἰς
ἐπὶ καὶ μαζώνουν "τσάμνα" καὶ τὰ ρετα-
φέρων εἰς τόπον, καὶ ἀρμυρίζεται νά εἴηται ἡ
πλαδαριά. Ἀφ' οὗ ἐντυμενῶσαν ἀρυετὰ "τσάμνα"
ἀρχίζει ἡ κατασκευὴ τῆς Κλαδαριάς. Καὶ
ἀρχὴν ἐπηρεῖσον ἓνα σῦγλο εἰς τὸ κῶμα ἵψου
4-5 μέτρων καὶ ἀρχίσον γύρω γύρω νά το-
ποθετοῦν τὰ τσάμνα εἰς "θυμνιά" ἐκήματος
κύνων. Ἀφ' οὗ τελευτῶσα αὕτη ἡ ἐργασία παιδον-
ται μετὰ παιδιὰ καὶ τὴν φυλάχον μήνης ὅλην
καινέῃ καὶ τὴν ἀναγῇ. Ἀφ' οὗ νυχτεῖον τότε ὁ
ἀρχηγὸς τῶν παιδιῶν τὴν ἀνάβει καὶ τὸ θέαμα
εἶναι πολὺ ὡραῖο. Ὅταν καταπραΐνη ἡ φλόγα
τότε ἀρχίσον τὰ παιδιὰ νά ποδᾶνε ἥκων
ἀπὸ τοῦ ^{φωτιά} ~~παλίου~~ τῆς πλαδαριάς χά τὸ ποιῇ νά
παραβῇ ἡ πλαδαριά γίνεται εἰς ἓνα σημείον

μέσα στο χωριό ή και στην ύμνη του χωριού, που να μην δηλώνει κίνηση να γίνει ηνερμαία ως τό χω-
ριό. Αφού μασούν τα βόλα διακλόνται θλοι,
τα παιδιά που έφιαζαν την "κλαδαριά" και ο με-
γάλιο που βήναι να παρασηλουνήσον το θέαμα,
και τηλουνον στα οητία των.

3) Μόλις διαμορσών τα μαθήματα για τις έορτές
των Χριστουγέννων (23 Δεκεμβρίου) τα παιδιά αρ-
χίζουν να ευμεντρώνον δη' όλα τα οητία
"τσάινα" και ε' ένα κεντρικό σημείο του χω-
ριού διάκλουν μια μικρή κλαδαριά. Καί την
νύκτα στις 2 μετά τα μεσάνυχτα (Δηλαδή 2 π.μ. της
24 Δεκεμβρίου) ευμεντρώνοντα όλα τα παιδιά που
πρόκειται να γρίουν τα κάλαντα. Όταν ευμεντρών-
ον όλα την άνδρην τραγουδών το "κακήν
ήμεραν αρχάντες" και αρχίζουν να γρίουν στα
οητία ζωαγγέλλοντας το χαρμόσυνο γρονθ ή ή Χρι-
στού Γεννήσεως. Αφού τελείωσον το γρίσμα ξαναμι-
λούν στην κλαδαριά Στεταίνοντα και τηλουνον
στα οητία των. -

(Κων)νος Γακόπουλος, Διδάκαλος - Η επιλογή
α'ην έγινετο από 20 Φεβρουαρίου 1970)

Ἐν Ἀθηναῖς τῇ 18ῃ Μαρτίου 1970

Πρὸς

Τὸ Κέντρον Ἑρευνῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας
Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
(Διὰ τοῦ κ. Ἐπιθ.) τοῦ Δημοτικῶν Σχολείων Βοιῶν)
Εἰς Ἀθήνας.

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐπιστρέψω ὑμῖν συν-
τημένως Ἑρωτηματολόγιον μετὰ χρηστῆς ἐργα-
σίας, θεωρῶντα τὸν Γεωργικὸν βίον καὶ τὰς
κατ' αὐτοὺς πνευδὲς χωρίων Ἀνθρώπων Βοιῶν
κοζάνης.

Μετὰ Τιμῆς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ Διεύθυνσις τῶν Σχολείων ΑΘΗΝΩΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ε. ΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΩΤΟΓΡΑΦΟΝ ΠΡΩΤΟΓΡΑΦΟΝ 80101

Αριθ. Πρωτ. 805

Ἡμερομηνία 21-3-1970